سیمای سینما در مشهد

مرور تاریخچه ورود صنعت سینما به شهر و یادی از دالان سینمایی خیابان ارگ

حسین بیات| ۱۲ سال از روزی که «میرزا ابراهیم‌خان صحاف‌باشی» نخستین سینمای ایران را در تهران دایر کرد، گذشته بود که مشهد با پرده جادو آشنا شد؛ سال ۱۲۸۸ شمسی «موسی‌خان اعتبارالسلطنه» که در آن دوران رئیس قورخانه(کارخانه اسلحه‌سازی) مشهد بود و عمارتی بزرگ در خیابان ارگ داشت، تصمیم گرفت برای خوش‌خدمتی به بریگاد قزاق و اعیان و اشراف شهر هم که شده، در خانه‌اش مکانی برای اجرای جشن‌ها و ساز و آواز مهاجران قفقازی دایر کند تا رجال سیاسی و صاحب‌منصبان شهر بتوانند اوقات فراغت خود را در آنجا سپری کنند. پس از گسترش تعداد سینماها در تهران و تبریز، موسی‌خان برآن شد که علاوه‌بر برگزاری جشن‌ها، تئاتر و نمایش تختِ حوضی، در تالار عمارتش فیلم‌هایی را هم به نمایش بگذارد. او برای تحقق این رؤیا یک دستگاه آپارات هندلی که با چراغ کاربیت قادر به نمایش فیلم بود، خرید و برای نخستین‌بار در مشهد چند حلقه فیلم روسی را به روی پرده کشاند. این کار او در واقع پای سینما را به مشهد باز کرد، زیرا استقبال بی‌نظیر مردم از نمایش فیلم در عمارت موسی‌خان، سبب شد بسیاری از سرمایه‌داران یا علاقه‌مندان به فکر تاسیس سینما در این شهر بیفتند اما این کار در ابتدای راه لنگ‌لنگان پیش می‌رفت. مهم‌ترین دلیل این امر، مذهبی بودن و قداست شهر بود که دل اهالی هنر را به داشتن سینما در مشهد قرص نمی‌کرد. درواقع باتوجه‌به حاکمیتِ فرهنگ غربی بر فیلم‌های موجود، یک مشهدی مسلمان حتی اگر هم مایل بود، برای تأسیس سینما پیش‌قدم نمی‌شد، از همین‌روست که در سال‌های نخست ورود این صنعت، بیشتر مؤسسانِ سینماهای مشهد را ارامنه ساکن یا مهاجران غیرمشهدی تشکیل می‌دهند. طبق اسناد برجای‌مانده از آن دوران، نخست چند سینما در اطراف حرم که هسته مرکزی شهر بود، پامی‌گیرد اما اعتراض روحانیون و کسبه اطراف سبب می‌شود این سینماها بساط خود را برچینند و به خیابان ارگ که محل بروبیای روشن‌فکران و تجددگرایان بود و محله‌ای به‌روز به‌شمار می‌رفت، بروند. به‌مرور راسته خیابان ارگ به دالان سینمایی مشهد تبدیل شد و تا سال‌ها بر همین روال باقی ماند. گزارش پیش‌رو یادآوری خاطرات آن روزگار و مرور تاریخچه ورود سینما به مشهد است.

اطلاعات این سطرها در گفت‌وگو با حسین پور حسین، پژوهشگر و نویسنده کتاب «صدسال سینما در مشهد»، کتاب «صدسال تئاتر مشهد» نوشته حمیدرضا سهیلی و جست‌وجو در اسناد به‌دست آمده است.

گفتنی است آنچه امروز در پرونده‌های ویژه شهرآرا می خوانید قرار بود پنجشنبه گذشته و به مناسبت روز ملی سینما(۲۱شهریور) چاپ شود که به دلیل همزمانی آن با سالروز شهادت امام سجاد(ع) و تعطیلی سینماها، امروز منتشر می شود.

تالار اعتبار السلطنه: ۱۳۰۶-۱۲۸۶

عمارت موسی‌خان اعتبارالسلطنه، از صاحب‌منصبان قشون قزاق و رئیس قورخانه مشهد (کارخانه اسلحه‌سازی)، در کوچه حمام ارگ تالاری داشته که هر از چندگاهی در آن برنامه‌ای برای اعیان و اشراف شهر برگزار می‌شده است. از جمله این برنامه‌ها نمایش فیلم‌هایی بوده است که به واسطه یک آپارات هندلی بر روی یک پرده گچی نمایش می‌داده‌اند. ۲ سالی طول می‌کشد و پای دیگران نیز به واسطه پرداخت ۵ شاهی به برنامه نمایش فیلم «تالار اعتبارالسطنه» باز می‌شود و به این ترتیب نخستین سینمای مشهد شکل می‌گیرد. گویا استقبال خوب است، آن‌قدر که در سال ۱۲۹۲ تالار، سینمایی دائمی می‌شود. سال ۱۳۰۶ اما با ساخت سینماهای تازه، تالار از رونق می‌افتد و تنها با نام کلوپ اعتبارالسلطنه به حیات خود ادامه می‌دهد تا اینکه بعدها به اداره اسناد مشهد تبدیل می‌شود.

سینما تابستانی باغ ملی: ۱۳۱۸-۱۲۹۹

در سال ۱۲۹۹ جنب دیوار ارتش در باغ ملی به همت صادق‌خان تارتار و شخصی به نام شازده فضایی با گونی دیوارکشی می‌شود که در آن فیلم‌های روسی نمایش می‌دهند و نمایش و آکروبات نیز اجرا می‌کنند. نمایش پیوسته فیلم غیر ناطق در این مکان -که حدود ۴۰۰ صندلی داشته است- سبب می‌شود عنوان سینما بگیرد و تا سال ۱۳۱۸ با نام «سینما باغ ملی» دایر بماند.

تماشاخانه باغ نادری: حدود ۱۳۱۰-۱۳۰۰

شخصی به نام نیکلا گریگوریان نیز در «تماشاخانه باغ نادری» پرده‌ای نصب کرده بوده و هر از چندگاهی برای عموم فیلمی نمایش می‌داده است. این تماشاخانه عملا تا سال ۱۳۱۰ سالن تئاتر و سینماست، البته در سال‌های بعد اگرچه پراکنده نمایش فیلم هم دارد اما با حضور سینماهای اختصاصی به کلی فراموش می‌شود.

سینماملی (نام‌های بعدی: هما، استقلال و جام‌جم): حدود ۱۳۷۰- ۱۳۰۵

«سینماملی» اولین سینمای دائمی مشهد است که با عنوان سینما دایر می‌شود. شخصی به نام «نیکولا گریگوریان»، کافه رستوران خرم در انتهای باغ ملی را برای ساخت سینما مناسب می‌بیند و مالک رستوران را که حسن بیک نامی بوده است برای شراکت در ساخت آن راضی می‌کند. آن‌ها با خرید انبارهای مخروبه پشت مغازه‌های حاشیه خیابان سینماملی را در نیمه اول سال ۱۳۰۵ تأسیس می‌کنند که تا سال ۱۳۰۷ با همین نام دایر است. در این سال، ۳۳ تن از ارامنه که در رأس آن‌ها آرسن منگاساریان قرار دارد، شرکت سهامی خاص سینما خراسان را تشکل می‌دهند و سینما ملی را می‌خرند. سهام‌داران جدید فضای سالن را گسترش می‌دهند تا سینمایی مجهزتر با ظرفیت ۹۰۷ صندلی بسازند. نام سینما را هم به «سینما هما» تغییر می‌دهند. سینما هما پس از مصادره در سال ۵۹ تعطیل اما در سال ۱۳۶۶ با نام «سینما استقلال» بازگشایی می‌شود. چندی بعد هم با نام «سینما جام‌جم» به اجاره بخش خصوص در می‌آید اما چند سال بعد به دلیل نداشتن ایمنی ابتدا تعطیل سپس تخریب می‌شود.

سینما مایاک (نام بعدی: فردوسی): ۱۳۶۵-۱۳۰۵

«مادام روزیک توماس» که سالن اپرایش به نام «مایاک» درست روبه‌روی عمارت چهارطبقه قرار داشته، پس از تأسیس سینماملی به فکر می‌افتد با همفکری و همکاری «وارطان دانیال پطروسیان» که تأمین‌کننده فیلم مشهد است، تغییرات مختصری در سالن خود ایجاد کند و سینمایی راه بیندازد. به این ترتیب مالکان سینماملی (آرسن منگاساریان، یفرم توماس و زاخار ماگسارانی) را به شراکت می‌گیرد و در سال ۱۳۰۵ «سینما مایاک» دایر می‌شود. ظرفیت سالن مایاک، ۱۳۲۰ نفر است؛ به این ترتیب مشهد صاحب یک سینمای بزرگ می‌شود که پس از یکی از بازسازی‌هایش به «سینما فردوسی» تغییر نام می‌دهد. سینما سال ۵۹ مصادره می‌شود و سال ۶۵ نیز بر اثر آتش‌سوزی مختصری، ناایمن معرفی و تعطیل می‌شود.

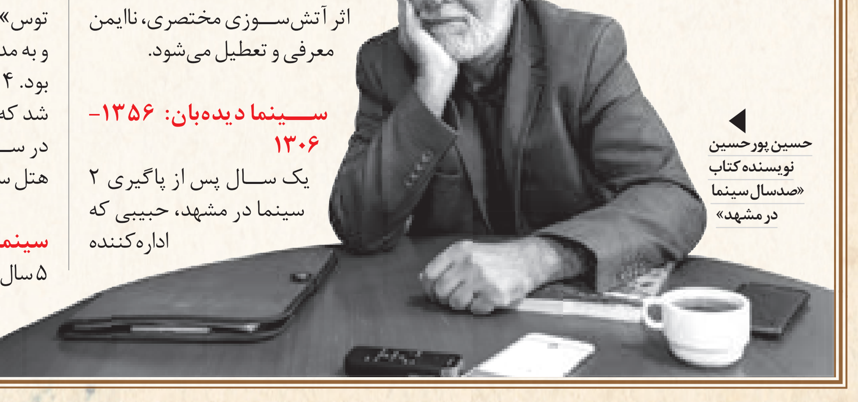
حسین پورحسین
نویسنده کتاب «صدسال سینما در مشهد»

سینما دیده‌بان: ۱۳۵۶-۱۳۰۶

یک سال پس از پاگیری ۲ سینما در مشهد، حبیبی که اداره‌کننده سالن بیلیارد بالای مغازه‌های حاشیه خیابان ارگ (جنب سینماملی) است با مشارکت یکی از مهاجران روسیه به نام «علی‌اف» از فضای بزرگ خانه‌های متروکه پشت سینما ملی استفاده می‌کند و «سینما دیده‌بان» را می‌سازد که ورودی‌اش در کوچه عدلیه و خروجی آن در خیابان جنت فعلی بوده است. سینما دیده‌بان که نمی‌تواند در رقابت با ۲ سینمای شرکت سینماهای خراسان، فیلم‌های مناسبی را به نمایش بگذارد، در سال ۱۳۰۸ قافیه را می‌بازد و آرسن منگاساریان، یفرم توماس و زاخار ماگسارانی ملک آن را می‌خرند و نامش را به «سینما ایران» تغییر می‌دهند. سینما ایران یک سال قبل از پیروزی انقلاب به قاسم کمال شهسوار و شرکایش فروخته می‌شود، به این ترتیب اگرچه مصادره نمی‌شود اما چند سال بعد با ساخت مجتمع تجاری جنت و یک هتل به کلی از بین می‌رود.

سینما شاهرضا: ۱۳۱۸-۱۳۰۹

طبق اسناد در خیابان شاهرضا نو (آخوند خراسانی) نیز سینمایی به نام «شاهرضا» وجود داشته که شخصی به‌نام آکانوف (اوغانف) در حدود سال ۱۳۰۹ آن را تأسیس کرده است. اوغانف در بهار ۱۳۱۳ آنجا را تخلیه می‌کند و این محل با ماهی ۴۰۰ ریال به اداره دخانیات اجاره داده می‌شود. البته روایت دیگری نیز برای این سینما وجود دارد که می‌گوید حسن بیک پس از واگذاری سینما ملی، این سینما را در سال ۱۳۱۴ با ۳۸۰ صندلی دایر کرده و ۳ سال آن را سرپا نگه داشته است. به نظر می‌رسد این سینما پس از آکانوف (اوغانف) توسط حسن‌بیک گسترش یافته و چند سالی نیز در اختیار او بوده است تا اینکه در حدود سال ۱۳۱۸ جای خود را به نمایندگی چرخ خیاطی سینگر می‌دهد.

سینما توس: حدود ۱۳۲۲- ۱۳۱۰

بالاخانه مغازه‌های فلکه آب در سال ۱۳۱۰ به عنوان مسافرخانه توس در اختیار زاخار ماگسارانی است، ازاین‌رو با همکاری نیکلا گریگوریانس، دیوارهای آن را برمی‌دارد و با جانمایی ۲۰۰ صندلی نخستین سینما را در جوار حرم می‌سازد. از آنجا که زاخار سهام‌دار سینماهای هما، فردوسی و ایران بود، «سینما توس» مشکلی برای تهیه فیلم و اکران نداشت و به مدت ۸ سال خوب فروخت و پیوسته دایر بود. ۴ سال بعدی گویا سینما به اجاره واگذار شد که وضعیت اکران جالبی نداشت و نهایتا در سال ۲۲ تعطیل و تخریب شد تا جایش هتل سپید ساخته شود.

سینما خیام: حدود ۱۳۲۳- ۱۳۱۵

۵ سال پس از فعالیت توس، این‌بار علی‌اف -که به تازگی از مشارکت سینما ملی کناره گرفته است- به سراغ زاخار ماگسارانی می‌رود تا در بالاخیابان و محل فعلی درمانگاه رازی، «سینما خیام» را با ۲۰۰ صندلی دایر کنند. این سینما به دلیل نزدیک بودن به حرم مطهر فروش خوبی دارد اما بارها از طرف کسبه مورد تهدید قرار می‌گیرد و تا سال ۱۳۲۲ حتی چندین بار دچار آتش‌سوزی و در مقطعی تعطیل می‌شود.

سینما شهرزاد: ۱۳۳۸-۱۳۲۲

در سال ۱۳۲۳ نمایش فیلم «شهرزاد» در سالن اجتماعات شیر و خورشید با استقبال زیادی روبه‌رو و این‌گونه نمایش فیلم برنامه دائمی این سالن می‌شود و «سینما شهرزاد» با ۴۵۰ صندلی پا می‌گیرد. ۲ سال بعد سید جواد منصوری سینما را دوساله اجاره می‌کند و نامش را به «جهان» تغییر می‌دهد اما مردم همچنان سینما را به نام شهرزاد می‌شناسند. با رفتن منصوری، سینما شهرزاد برای مدتی تعطیل می‌شود اما اجاره‌داری محمداسکوئیان و محمود رضایی و نمایش فیلم‌های اکران‌اول به آن جان تازه‌ای می‌دهد. با پایان قرارداد این ۲ در سال ۱۳۳۸، سینما شهرزاد نیز تعطیل می‌شود اما به عنوان سالن تئاتر شیر و خورشید به کار خود ادامه می‌دهد.

سینما جهان: ۱۳۳۰-۱۳۲۶

جواد منصوری پس از اتمام قراردادش با سینما شهرزاد، مدتی سالن سینما باغ ملی را اجاره و سینمایی با نام جهان دایر می‌کند اما «سینما جهان» اصلی در سال ۱۳۲۶ پا می‌گیرد، زمانی که منصوری یک سالن تابستانی را در کاروان‌سرای آقای نبویان با فیلم «هزار و یک شب» افتتاح می‌کند. یک سال بعد در محل انتظار فضای تابستانی، سالن سرپوشیده‌ای را با نام جهان می‌سازد و با نمایش فیلم مصری «دختر چوپان» افتتاحش می‌کند. بدیهی است که سرگروهی سینماهای شرکت سینما خراسان (هما، فردوسی و ایران) شرایط عرض‌اندام را برای تک سینمای هفت‌صدنفره منصوری دشوار می‌کند و نهایتا پس از ۳ سال در دی‌ماه ۱۳۳۰ سینما جهان را به وارطان دانیال پطروسیان می‌فروشد و به مکه معظمه مشرف می‌شود و کار سینما را برای همیشه کنار می‌گذارد.

سینما متروپل: ۱۳۵۹-۱۳۳۰

پطروسیان پس از خرید سینما جهان، با شراکت آرمناک سانطوریان و آبکار گاسپاریان، کل ملک نبویان را می‌خرد و در محل سینما جهان، «سینما متروپل» را می‌سازد و در ۸ دی‌ماه ۱۳۳۰ آن را با فیلم «مستی عشق» افتتاح می‌کند. چاپ آگهی و عکس‌های گراور شده فیلم‌ها برای اولین بار متروپل در روزنامه‌های مشهد باب می‌کند. متروپل پس از تعطیلی تخلیه و در اختیار نیروی انتظامی قرار می‌گیرد.

سینما کریستال (نام‌های بعدی: ارشاد و شهر تماشا): اواسط دهه ۷۰- ۱۳۳۴

۴ سال پس از تأسیس سینما متروپل، مالکانش برآن می‌شوند تا در ضلع شمالی آن (محل شهرداری سابق مشهد) مدرن‌ترین و لوکس‌ترین سینمای شهر را بسازند و این‌گونه است که «سینما کریستال» در ۱۰ اسفند ۱۳۳۴ با فیلم «از اینجا تا ابدیت» فرد زینمان افتتاح می‌شود. کریستال نیز پس از مصادر تغییر نام می‌دهد و مدتی با نام «سینما ارشاد» به کار خود ادامه می‌دهد اما رونقی نمی‌گیرد، چاره بعدی تغییر نام و کارکرد است؛ «سینما شهر تماشا» ویژه کودکان و نوجوانان. این سینما در نهایت در دهه ۷۰ به دلیل ایمن نبودن تعطیل و تخریب می‌شود. هتل نرگس در محل ساختمان قدیمی این سینما و سینمای متروپل ساخته شده است.

سینما رادیوسیتی (نام‌های بعدی: سانترال و انقلاب): ۱۳۷۱- ۱۳۳۸

محمد اسکوئیان و محمود رضایی در همان سال تحویل سینما شهرزاد، «سینما رادیوسیتی» را که علاوه بر طبقه همکف دارای بالکن نیز هست، در اوایل خیابان خسروی و در مکان سابق کلوپ حزب توده با ۵۲۸ صندلی دایر می‌کنند. «گوهرفروشان مهتاب» فیلم افتتاحیه سینماست و استقبال به حدی است که چند روز بعد کوچه‌ای که سینما در آن واقع شده است، به «کوچه رادیوسیتی» مشهور می‌شود. با افتتاح ۳ سینمای جدید در مشهد، کم‌کم رادیوسیتی از رونق می‌افتد؛ ناچار تغییراتی اساسی در آن داده می‌شود تا در ۱۸ آبان ۴۳ با نام «سینما سانترال» و اکران فیلم «پرنده شیرین جوانی» بازگشایی شود. سینما سانترال در سال ۵۹ مصادره و پس از ۲ سال تعطیلی در بهار ۶۱ با نام «انقلاب» بازگشایی می‌شود. این سینما تا ۹ خرداد ۷۱ که آتش شورش مشهور مشهد از بانک مجاور دامانش را می‌گیرد، فعال بوده است.

سینما آسیا (نام‌های بعدی: آزادی و فلسطین): ۱۳۴۰-۱۳۳۹

«سینما آسیا» هم توسط خانواده اسکوئیان ساخته می‌شود؛ این‌بار دکتر عباس اسکوئیان زمینی شش‌صدمترمربعی را در کوچه ارگ نزدیک خیابان خاکی تجهیز و ۱۱ مهر ۳۹ با اکران فیلم «بزن بریم هالیوود» آن را افتتاح می‌کند. سینما آسیا ۲ ویژگی خاص داشته است: اول اینکه یک پرده مخمل سورمه‌ای داشته که قبل از نمایش فیلم به آرامی کنار می‌رفته است و دیگر اینکه فستیوال جهانی فیلم داشته، به این معنا که طی یک هفته یا ۱۰ روز، هر روز یک فیلم مطرح سینمای جهان را نمایش می‌داده است. سینما آسیا هم در سال ۵۹ مصادر می‌شود و ابتدا با نام «آزادی» و چند سال بعد با نام «فلسطین» به میدان می‌آید تا اینکه در سال ۶۴ قسمتی از اتاق‌های طبقه اولش که مشرف به کوچه هستند، تخریب و سینما در نهایت به دلیل نداشتن پروانه از کمیسیون ایمنی تعطیل می‌شود.

سینما دیاموند (نام‌های بعدی: هویزه، نسترن و یاسمن): ۱۳۴۷- فعال

در سال ۱۳۴۴ وارطان پطروسیان و ملکن سانطوریان برای خیابان فوزیه (دانشگاه) مجوز ساخت سینمایی به نام «الماس» را می‌گیرند و حتی بنا دارند در همان محل یک هتل نیز بسازند، خروجی کار اما فقط یک سینمای مجلل است به نام «دیاموند» که در ۲۲ اردیبهشت ۱۳۴۷ با اکران فیلم «جایزه بزرگ» افتتاح می‌شود. بزرگ‌ترین سینمای خاورمیانه با ظرفیت ۲۲۰۰ صندلی گشایش می‌یابد، آن هم زمانی که بزرگ‌ترین سینمای ایران در تهران به اندازه ۱۸۰۰ صندلی ظرفیت دارد. مشهدی‌ها برای نخستین‌بار در دیاموند فیلم‌ها را با آپارات‌های ۷۰ میلی‌متری و صدای استریو فونیک شش‌باندی می‌بینند. این سینما در سال ۵۹ با نام «هویزه» کار خود را از سر می‌گیرد. سال ۷۴ هم بالکن و سالن انتظارش برای حدود یک دهه به «سینما نسترن» و «سینما یاسمن» تبدیل می‌شود. هویزه پس از یک مرمت شانزده‌ماهه شهریور سال ۹۱ با ۸ سالن جدید و بزرگ‌ترین پرده نمایش کشور برمی‌گردد تا عنوان بزرگ‌ترین و مدرن‌ترین سینمای ایران را پس بگیرد.

سینما آریا (نام‌های بعدی: قدس ۱ و ۲): ۱۳۴۸- فعال

یک سال پس از افتتاح سینمای دیاموند دکتر عباس اسکوئیان برای اینکه از جریان مدرن‌سازی سینماهای مشهد عقب نیفتد «سینما آریا» را در ۴ اسفند ۴۸ با ظرفیت ۱۲۰۰ صندلی در خیابان جَم افتتاح می‌کند. سینما با فیلم «دنیای فیلیپ» افتتاح می‌شود اما استقبال نکردن تماشاگران باعث می‌شود که فیلم به «طلای مکنا» محصول ۱۹۵۹ کمپانی کلمبیا با بازیگری گریگوری پک و عمر شریف تغییر کند. این سینما یک‌بار ۲۹ آذر سال ۵۰ در حادثه آتش‌سوزی به کلی ویران می‌شود و یک‌بار هم در ۲۶ مرداد ۱۳۵۷، زمانی که فیلم عملیات «رعد و برق» را بر پرده داشته است قربانی بیست‌ونهمین حریق سریالی سینماهای ایران به دست خرابکاران می‌شود که ۳ نفر (نظافتچی و دوچرخه‌نگهدار سینما) در آن جان می‌بازند. این سینما مجددا بازسازی می‌شود اما همچون سینماهای دیگر مصادره می‌شود و با نام «قدس» فعالیتش را ادامه می‌دهد. نهایتا در سال ۷۶ بازسازی و به ۲ سالن مجزا تقسیم و با ۲ فیلم «سلام‌سینما» و «دسیسه» بازگشایی می‌شود.

سینما شهر فرنگ (نام بعدی: آفریقا): ۱۳۵۰- فعال

هراند منگاساریان و شرکت سینما خراسان که تا پیش از ساخت سینماهای دیاموند و آریا بیشترین تعداد سینما را برای اکران داشته‌اند، برای اینکه سرگروهی مشهد را از دست ندهند در ۲۶ تیر ماه ۱۳۴۸ پروانه ساخت سینمایی به نام «گلدیس» را در تقی‌آباد می‌گیرند. سال بعد این سینمای ممتاز با نام «شهر فرنگ» با ظرفیت ۱۱۰۰ صندلی و اکران فیلم «سلام دالی» افتتاح می‌شود. این سینما در جریان تظاهرات و شلوغی‌های ۹ دی ۱۳۵۷ مشهد درحالی که فیلم «کینگ‌کنگ» را بر پرده داشته است، به وسیله معترضان آتش زده می‌شود که در جریان آن ۳ نفر کشته می‌شوند. این سینما پس از مصادره، در سال ۶۰ توسط بنیاد مستضعفان پاک‌سازی و با نام جدید «آفریقا» و نمایش فیلم «شیطان پیر» بازگشایی می‌شود. تجدید بنای دوم این سینما به سال ۹۴ برمی‌گردد که آفریقا را با ۸۶۳ صندلی در ۲ طبقه به بزرگ‌ترین سالن سینمای خراسان بدل می‌کند.

سینما مولن‌روژ: ۱۳۵۷-۱۳۴۰

«سینما مولن‌روژ» را قاسم مربی هروی، جمعه ۵ آبان ۱۳۴۰، با فیلم «جنگ در فضا» در کوچه استانداری افتتاح می‌کند. این سینمای مدرن که ۷۰۰ صندلی داشته است با رونق سینمای همسایه خود (سعدی) کم‌کم از رونق می‌افتد و به حسن‌خان قرایی فروخته می‌شود. مولن‌روژ که در دهه ۵۰ قدرت رقابت برای اکران فیلم‌های پرفروش را نداشته است به ترفند ۲ فیلم با یک بلیط روی می‌آورد اما این ترفند جوابی نمی‌گیرد و ناچار به سراغ نمایش فیلم‌های اروتیک می‌رود. مولن روژ پس از مدت‌ها دست به دست شدن چند ماه قبل از پیروزی انقلاب برای همیشه تعطیل می‌شود و مشمول مصادره‌های سال ۵۹ نمی‌شود.

سینما سعدی: ۱۳۵۸

«سینما سعدی» آخرین سینمایی است که در خیابان ارگ (روبه‌روی ساختمان هلال احمر) احداث می‌شود. این سینمای هفت‌صدنفره با شراکت ابراهیم شیخ‌زاده، محمدرسول تبریزیان و حسین مختاری در ۱۱ بهمن ۱۳۴۳ با نمایش فیلم «آتلانتید» کارش را شروع می‌کند و به واسطه اینکه شیخ‌زاده، نمایندگی کمپانی‌های بزرگ خارجی را به عهده داشته است از همان ابتدا فیلم‌های دست‌چین شده کمپانی‌های مطرح را به صورت هم‌زمان با تهران نمایش می‌دهد. سینما سعدی سال ۵۸ توسط شیخ‌زاده که شخصی مذهبی بوده است در قبال چند قبر جا در حرم به نماینده حضرت امام (واعظ طبسی) واگذار می‌شود و از این طریق به حزب جمهوری اسلامی مشهد می‌رسد و در نهایت ساختمان کمیته امداد در محل آن ساخته می‌شود.

سینما شهر قصه: ۱۳۷۹-۱۳۷۳

در ۲۳ شهریور ۷۳ به همت حسین پورحسین، سید مهدی هاشمی قدمگاهی و طاهر رجبی اولین سینمای پس از انقلاب مشهد با ظرفیت ۲۰۰ صندلی در منطقه گلشهر به بهره‌برداری می‌رسد. این سینما که «شهر قصه» نام دارد با نمایش فیلم «ضربه آخر» کارش را شروع می‌کند و به ۲ صورت آپارات و ویدئو پروژکشن اکران‌های خود را ادامه می‌دهد. چند سال بعد اما با تغییر مدیریت، فقط نمایش ویدئویی در دستور کار این سینما قرار می‌گیرد که همین امر در نهایت منجر به تعطیلی آن در سال ۷۹ می‌شود.

مجموعه سینمایی سیمرغ: ۱۳۷۷-فعال

شروع ماجرا با مرحوم جواد تیموری است که برای احداث یک مجموعه دوسالنه درخواست می‌دهد اما اجل مجالش نمی‌دهد تا ۱۲ آبان سال ۱۳۷۷ که نخستین مجموعه سینمایی مشهد با شراکت احمد اژدری، اسماعیل انصاری، رسول فروغی‌زاده و نصرا... قرچه‌ای با نام «سیمرغ» و با ظرفیت مجموع ۱۳۴۳ صندلی در میدان مادر قاسم‌آباد افتتاح می‌شود. این مجموعه که در فاز نخست خود ۵ سالن نمایش مجزا داشته است، عنوان نخستین پردیس سینمایی ایران را می‌گیرد. «بانوی اردیبهشت»، «اسکادران عشق»، «چشم عقاب» و «مرد عوضی»، فیلم‌های افتتاحیه این پردیس هستند. این پردیس در ۲ دوره، بازسازی می‌شود و امروز ۳ سالن وی‌آی‌پی دیگر به آن اضافه شده است.

سینما بهمن: ۱۳۷۸- غیرفعال

۱۵ آبان ۱۳۷۸ درست یک سال پس از سیمرغ، مجتمع دیگری با ۳ سالن نمایش و ظرفیت ۴۴۶ صندلی در ابتدای بولوار بهمن دایر می‌شود. این مجموعه را که «بهمن» نام گرفته است، ناصر محمدی در ۳ سالن با فیلم‌های «دختری با کفش‌های کتانی»، «جوانمرد» و «شیدا» افتتاح می‌کند. این مجتمع علاوه‌بر سالن نمایش، سالن تفریحات کودک، تالار پذیرایی و چند مغازه تجاری نیز دارد اما فقط ۳ سال دوام می‌آورد و برای اینکه تعطیل نشود، به مؤسسه سینماشهر وابسته به وزارت فرهنگ‌وارشاد اسلامی فروخته می‌شود. این واگذاری هم کمک چندانی به باز ماندن سینما نمی‌کند و بهمن هرچند هنوز نام سینما را برخود دارد، در دوره‌های طولانی و متعدد تعطیل بوده است.

سینمامهران: ۱۳۸۲- ۱۳۸۰

«سینمامهران» سینمای دیگری است که در سال ۱۳۸۰ و به‌همت محمد و علی ابراهیمی با ۴۰۰ صندلی در چهارراه مخابرات قاسم‌آباد دایر می‌شود اما از همان روز اول با مشکل مواجه می‌شود، به‌نحوی که برای افتتاحیه خود ناچار می‌شود فیلم «شاهین طلایی» را که پیش‌تر از اکران مشهد خارج شده بود، به نمایش درآورد. مشکل کم‌فروشی و قطعی برق سینما در اوایل خرداد سال ۸۲ بابت بدهی سی‌میلیون‌تومانی به شرکت برق و نزدیکی آن به مجموعه سیمرغ، سبب می‌شود کارشناسان اداره ارشاد با تغییر وضعیت سینمامهران موافقت کنند. این‌گونه است که سالن سینما به سالن بدن‌سازی تبدیل می‌شود.

سینماپیروزی: ۱۳۸۷- فعال

اگرچه نام علی، ابوالقاسم و حسین اتابکی، مرتضی بیک‌آبادی و مهدی اقامتی به‌عنوان سهامداران «سینماپیروزی» ثبت شده، داستان این سینما با تقاضای شخصی به‌نام چنگیزیان برای احداث یک باب سینما در خیابان پیروزی در سال ۱۳۸۰ گره خورده است. امور سینمایی و سمعی‌بصری اداره‌کل فرهنگ‌وارشاد اسلامی با این درخواست موافقت می‌کند و چنگیزیان با شراکت دادن چند سهام‌دار، سال ۱۳۸۵ کار ساخت را تمام می‌کند اما به‌دلیل رعایت نکردن مصوبات قبلی و تغییر نقشه سالن‌ها، سینما با ایراد کارشناسان اداره فرهنگ و ارشاد مواجه می‌شود و تا شهریور ۸۷ اجازه افتتاح آن با ۲ سالن (به ظرفیت‌های ۲۴۵ و ۲۱۳ صندلی) داده نمی‌شود.

این سینما از سال ۹۱ تا ۹۳ به‌دلیل دیجیتال نبودن سیستم اکرانش، تعطیل است تااینکه موسسه سینماشهر مساعدت کرده، این مشکل را رفع می‌کند و سینما با «شهر موش‌های ۲» بازگشایی می‌شود.

تالار سینمایی شهید ابراهیم اصغرزاده: ۱۳۸۹- نیمه‌فعال

مجتمع امام‌رضا(ع) واقع در پارک ملت در شب ۲۷ اسفند، میزبان وزیر وقت فرهنگ‌وارشاد اسلامی است تا مجهزترین سینمای وقت ایران افتتاح شود. «سینمای شهید ابراهیم اصغرزاده» در آن شب با ۸۵۰ مترمربع زیربنا و ۴۴۵ صندلی به‌عنوان جدیدترین سینمای مشهد، رسما کارش را شروع می‌کند. مسئولان امیدوار بودند این تالار سینمایی رونق بگیرد اما تا امروز جز چند جشنواره فیلم فجر و چند اکران خصوصی، فیلمی در آن نمایش داده نشده است و این سالن اگرچه تعطیل نیست، عملا غیرفعال است.

پردیس سینمایی اطلس: ۱۳۹۶- فعال

«پردیس سینمایی اطلس» دومین پردیس مشهد با ۱۱ سالن و ۱۱۳۳ صندلی، با بهره‌گیری از مدرن‌ترین تجهیزات صدا و تصویر در دل بازار بزرگ اطلس ساخته می‌شود. این پردیس ساعت ۱۸ جمعه ۱۳ بهمن ۹۶ هم‌زمان با آغاز پانزدهمین جشنواره فجر مشهد با اکران فیلم «به‌وقت شام»، فعالیت خود را به‌عنوان بزرگ‌ترین پردیس سینمایی شرق کشور آغاز کرد. از مجموع سالن‌های پردیس، ۳ سالن مبله با عنوان وی‌آی‌پی طراحی شده که پیش از این در ایران سابقه نداشته است. علاوه‌بر این اطلس با اکران برترین فیلم‌های روز سینما و حضور بازیگران و عوامل فیلم و جلسات نقد و بررسی آثار سینمایی، شیوه جدیدی از اکران فیلم را در مشهد باب کرده است.

پردیس سینمایی گلشن آرمیتاژ: ۱۳۹۶- فعال

یک ماه پس از افتتاح پردیس اطلس نوبت به برج آرمیتاژ در بولوار هفت تیر می‌رسد تا پردیس سینمایی خود را افتتاح کند؛ این‌گونه است که ۲۳ اسفندماه ۹۶ «پردیس سینمایی گلشن» با حضور برخی چهره‌های سیاسی و سینمایی در طبقه ۵ این برج کارش را شروع کرد. فردوسی (۱۹۲ نفره)، خیام (۵۰ نفره)، عطار (۴۵ نفره) و رودکی (۴۷ نفره) سالن‌های این سینما را تشکیل می‌دهند که هر کدام با جدیدترین امکانات سینمایی تجهیز شده‌اند.

پردیس ویلاژ توریست مشهد: ۱۳۹۷- فعال

سال ۹۷ نوبت به ویلاژ توریست ده‌ساله می‌رسد که پردیس سینمایی خود را افتتاح کند. «حسن ساده» از سرمایه‌گذاران و مالکان این بازار، با مشارکت ناصری و قیس برآن می‌شوند تا طبقه سوم چهارهزارمترمربعی این بازار را به سینما و دیگر امور فرهنگی نظیر تئاتر، کتابخانه و نگارخانه اختصاص دهند. این‌گونه است که ویلاژ توریست صاحب ۳ سالن ۲۲۰ نفره، ۲ سالن ۷۲ نفره مختص فیلم‌های هنر و تجربه، ۲ سالن ۱۸۰ نفره، ۲ سالن ۱۶ نفره VIP، یک سالن CIP و سالنی ویژه کودکان می‌شود؛ «پردیس سینمایی ویلاژ توریست» با مجموع ۱۰۷۵ صندلی ۳ دی ۱۳۹۷ افتتاح شده است.

● سینماهای مقطعی کوچک

۱) پیام ۱۳۷۳

علی حنطه، مربی و بازیکن فوتبال تیم پیام و ابومسلم، به کمک برادرش، مسعود، در سال ۷۳ «سینما پیام» را با ۷۰ صندلی در انتهای خیابان خواجه‌ربیع و به صورت سر هم کردن یک مغازه و انباری پشتش دایر می‌کند و از طریق ویدئو پروژکتور فیلم‌هایی را نمایش می‌دهند اما پیام در نهایت سال ۱۳۸۰ و در ادامه شکایت اتحادیه تولید و توزیع فیلم ایران از طرف اداره اماکن تعطیل می‌شود.

۲) رسالت ۱۳۷۳

شخصی به‌نام محسن رضایی که مدیریت یک ویدئوکلوپ را بر عهده دارد به تأسی از کار حنطه انبار پشت مغازه خود را با ۱۲۰ صندلی تحت عنوان «سینما رسالت» فعال می‌کند. او در ادامه موافقت اداره کل فرهنگ و ارشاد را در سال ۱۳۷۵ برای دایر کردن سالن نمایش فیلم‌های ویدئویی می‌گیرد اما چند سال بعد کارش به تعطیلی می‌کشد.

۳) سینما تئاتر گلستانه ۱۳۷۴

سینما تئاتر گلستانه نیز به ابتکار علی اصغر ظفردوست و از تغییر سالن اجتماعات داخل باغ محوطه اداره کار و امور اجتماعی در بولوار سازمان آب بیرون می‌آید. او با اجاره یک ساله سالن اجتماعات و نصب آپارات ۳۵ میلیمتری، ۵۰۰ صندلی و دیگر تجهیزات سینمایی، «سینما تئاتر گلستانه» را راه می‌اندازد اما نمی‌تواند توجه مشتریان را به این مکان تازه‌تأسیس جلب کند و پس از اتمام قرارداد اجاره‌اش، سالن را پس می‌دهد.

● در انتظار بهره‌برداری

مجتمع بزرگ فرهنگی سینمایی پردیس

سال ۷۸ با بهره‌گیری از قانون اهدای تجاری رایگان، کلنگ احداث یک مجتمع شش‌سالنه در زمینی دوهزارمترمربعی در بولوار شهید مفتح بعد از بازار بزرگ فردوسی زده می‌شود اما با تغییر قانون و برداشته شدن این اهرم تشویقی کار ساخت آن فراتر از اجرای فوندانسیون و دیوارکشی نمی‌رود.

پردیس سینمایی ملل و سینما پونک

به گفته محمدرضا محمدی، معاون هنری و سینمایی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان رضوی، «پردیس سینمایی بازار بزرگ ملل» آماده بهره‌برداری است؛ قرار بود این پردیس چهارساله عید غدیر امسال به بهره‌برداری برسد اما گویا افتتاح آن به تأخیر افتاده است. او همچنین از افتتاح سینمای در دست احداث «گلشن پونک» تا پایان امسال خبر داده بود؛ این سینما در میدان جانباز است و احتمال تغییر نام آن می‌رود.

ابعاد دیگر سینما

در مشهد و طی سال‌های اخیر بسیاری از مجتمع‌ها و بازارهای بزرگ اقدام به احداث سالن‌های کوچک سینمای چند بعدی کرده‌اند که اگرچه نام سینما را دارند اما هرگز در کنار سینماهای اصلی شهر قرار نمی‌گیرند؛ سینماهای پارک آبی ایرانیان، باغ وکیل‌آباد و مجتمع‌های تجاری الماس شرق، امید، پروما و بعثت طرفه از همین جمله‌اند.

خط زمانی اتفاقات سینمایی مشهد

اولین سینماها

۱۲۸۸ مشهد برای اولین‌بار صاحب سینما شد. این سینما را که مردم به آن «شهر فرنگ» می‌گفتند، اعتبارالسلطنه، رئیس قورخانه مشهد، ساخت و تا سال ۱۳۰۶ دایر بود.

۱۲۹۸ پس از تالار اعتبارالسلطنه دو سالن دیگر در مشهد شروع به نمایش حلقه‌های فیلم می‌کنند. این دو سالن که یکی در باغ ملی(فقط تابستان‌ها دایر بوده) و دیگری در باغ نادری(گاهی‌اوقات) قرار داشته، پیش از ساخت سینماملی، محل اکران فیلم بوده‌اند اما کسی تاریخ دقیق شروع به کار آن‌ها را نمی‌داند.

۱۳۰۵ سینما«ملی» به‌عنوان اولین سینمای دائمی مشهد در این سال ساخته شد. این سینما که بعدها به «هما» تغییر نام داد، تا دهه۶۰ دایر بود. بعد از تاسیس سینماملی(هما)، اوپرای مایاک(فردوسی) و سینما دیده‌بان حبیبی(ایران) ساخته شد.

بزرگ‌ترین سینما
سینما مایاک(فردوسی) که در سال ۱۳۰۵ به بهره‌برداری رسید، بزرگ‌ترین سینمای ساخته‌شده پیش از انقلاب در مشهد است.

کوچکترین سینما
«شهر قصه» که در سال ۱۳۷۳ با ظرفیت ۲۰۰ صندلی افتتاح شد، کوچک‌ترین سینمای مشهد تا این زمان است.

نخستین فیلم نمایش‌داده‌شده در مشهد
این فیلم صامت که نام خاصی نداشت، برش‌های فیلم ضبط‌شده از جنگ جهانی دوم بود که روس‌ها در سالن اعتبارالسلطنه به نمایش درآوردند.

نخستین فیلم ساخته‌شده در مشهد
ابوالقاسم رضایی، پسر ابراهیم‌خانِ صحاف‌باشی، در سال ۱۳۲۶ فیلمی را براساس نمایشنامه «عمه‌خانم»، نوشته پرویز خطیبی، در مشهد ساخت. این فیلم «آسمان آبی» نام داشت.

نخستین هنرپیشه مشهد
«حبیب اژدری» متولد ۱۲۸۰شمسی، بازیگر بنام تئاتر بود که به‌عنوان نخستین هنرپیشه مشهدی در فیلم آسمان آبی بازی کرد.

آوانس گریگوری اوگانیانس
او که متولد ۱۲۸۰شمسی در مشهد است، نخستین مدیر سینما در مشهد و اولین فیلم‌ساز ایرانی است که نامش با ساخت فیلم «آبی‌ورابی» در تاریخ سینمای ایران به ثبت رسیده است.

مرحوم جعفر نراقی
او از سال ۱۳۱۵ تا پایان عمرش(۱۳۷۸) را در سینماهای مختلف مشهد کار کرد و از این نظر قدیمی‌ترین و باسابقه‌ترین فرد در تاریخ سینمای مشهد است.

سینما هما
این سینما برای نخستین‌بار در مشهد، فیلم‌های هندی و ایرانی به نمایش گذاشت.

سینما شهرزاد
مجلل‌ترین سینمای قبل از انقلاب در مشهد است که تا سال ۱۳۴۰ دایر بوده است.

سینما متروپل
این سینما تنها سینمایی است که در حوادث کودتای ۲۸مرداد سال ۱۳۳۲ تخریب شد.

سینما آریا
نخستین سینمایی است که در غائله به آتش کشیدن سینماها در سال ۱۳۵۷ سوخت.

سینما مشکی
این سینما که در سال ۱۳۷۷ پس از فوت سازنده آن، مهندس مشکی، تعطیل بود، این روزها با رأی کمیسیون ماده۱۰۰ قرار است دوباره با عنوان نخستین سینمای کودک‌ونوجوان به بهره‌برداری برسد.

بهای بلیت
سینما تنها تفریح ارزان مردم بوده است که با پنج‌شاهی سال ۱۲۹۸ شروع می‌شود و نهایتا سال ۱۳۵۷ تا ۴۰ریال گران می‌شود.

سینما تابستانی
تمام سینماهای مشهد به‌جز ۳سینمای دیاموند، آریا و شهرفرنگ، سینمای تابستانی نیز داشته‌اند.

سینماهای پس از انقلاب
پس از سینما شهرقصه، درمجموع ۱۰سینما و پردیس سینمایی تا به امروز در مشهد ساخته شده‌اند که برخی از آنان فعال، تعدادی نیمه‌فعال و چندی هم غیرفعال هستند.

سومین شهر
مشهد درواقع سومین شهر ایران است که صاحب سینما شده است.

سینماهای ازرده خارج‌شده
از مجموع ۱۲سینمای فعال در سال ۵۷، ۹سینما برای همیشه با ظرفیت حدود ۶هزار صندلی در سالن‌های سرپوشیده و ۴هزار صندلی سینماهای تابستانی از چرخه سرویس‌دهی به تماشاگران سینما خارج شده‌اند.

آگهی مناقصه

موضوع: مناقصه نوبت دوم احداث پل های عابر پیاده

سازمان ساماندهی مشاغل شهری و فرآورده های کشاورزی شهرداری مشهد مقدس در نظر دارد نسبت به احداث تعداد شانزده سازه پل عابر پیاده مکانیزه (و همچنین احداث و مجهز نمودن هفت پل عابر موضوع مناقصه به ۱۴ دستگاه آسانسور) مطابق شرایط عمومی، خصوصی و مشخصات فنی در دوبسته به شرح مندرج در اسناد مناقصه و بصورت تهاتر با امتیاز بهره برداری تبلیغاتی از تابلوهای منصوبه بر بدنه پلهای مذکور اقدام نماید. لذا از کلیه متقاضیان واجد شرایط و مورد تایید کمیته توانسنجی دعوت می گردد جهت دریافت اسناد به نشانی مشهد بلوار وکیل آباد حدفاصل وکیل آباد ۵۵ و ۵۷ طبقه چهارم اداره امور قراردادها و پیمانهای سازمان مراجعه نمایند. مبلغ برآورد مناقصه بسته شماره یک: ۸۸.۴۹۱.۰۳۷۸.۱۲۰ ریال.مبلغ برآورد مناقصه بسته شماره دو: ۶۴.۰۶۵.۱۹۱.۰۸۷ ریال.مبلغ سپرده شرکت در مناقصه بسته اول : معادل سه میلیارد و هفتصد و پنجاه میلیون ریال. مبلغ سپرده شرکت در مناقصه بسته دوم: معادل سه میلیارد و دویست و پنجاه میلیون ریال.آخرین مهلت تحویل پیشنهادات: روز چهارشنبه مورخه ۱۳۹۸/۰۷/۰۳ ساعت ۱۴.۱۵. جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن ۰۵۱۳۱۲۹۸۰۸۷ و ۰۵۱۳۱۲۹۸۰۴۱ و ۰۵۱۳۱۲۹۸۰۶۵ تماس حاصل نمائید.

(سازمان در رد یا قبول یک یا کلیه پیشنهادات مختار می باشد)

(هزینه درج آگهی بر عهده برنده مناقصه می باشد)

جهت کسب اطلاعات بیشتر به آدرس سایت www.samesh.mashhad.ir مراجعه نمایید

روابط عمومی سازمان ساماندهی مشاغل شهری و فرآورده های کشاورزی شهرداری مشهد